

Gezocht

Gevonden

Geliefd

Gezocht

Gevonden

Geliefd

Gedachten bij de barmhartige Samaritaan

Koert Koster

*Je bent langer gezocht dan je vermoedt,
Je bent eerder gevonden dan je denkt,
Je bent meer geliefd dan je ooit beseffen zult,
meer gewild dan je vader of je moeder je wilden,
dieper gekend dan je jezelf kent
beter begrepen dan mensen je ooit begrijpen zullen
meer bemind ook*

door je Schepper

Gezocht, gevonden, geliefd.
Gedachten bij de barmhartige Samaritaan.

Copyright © 2022, Koert Koster
Jaar van uitgave: mei 2022

Omslagontwerp en binnenwerk: Koert Koster
Schilderij van Jan van Lokhorst, foto door
Hermen Buurman
Redactie: Jeroen van Olfen, Bea de Jong – Buursma
Eindredactie: Theo Veldhuis

Uitgave: in eigen beheer via Mijnbestseller
www.mijnbestseller.nl
www.koertkoster.nl

ISBN: 978-94-036621-2-1
Nur: 707

Alle rechten voorbehouden

Inhoudsopgave

Voorwoord met verantwoording.....	9
Inleiding: het verhaal gaat	13
1 Van de weg af.....	19
1.1 De aftocht: mensen onderweg.....	19
1.2 Reuzen en rovers.....	23
1.3 Ontkleed, uitgekleet	27
1.4 Anoniem, maar met naam bij God	29
1.5 Onvoorziene wegen.....	32
1.6 Onderweg alles verspelen.....	33
2 Keuzes onderweg	37
2.1 Verplaatsen in de ander.....	37
2.2 Einde oefening?.....	40
2.3 Voorhoede? Rugdekking?	42
2.4 Niet toevallig	44
2.5 Het tij keert, keert het tij?	46
2.6 Barmhartig en genadig is een Samaritaan.....	48
2.7 Zorgzaam zonder grenzen.....	52
2.8 Iets goeds uit Samaria?.....	54
2.9 De wetgeleerde	56
2.10 Judas en verzoeking.....	57
2.11 Kennen, herkennen en erkennen.....	61
2.12 Wetgeleerde en rijke jongeling	63
3 Zoekend onderweg.....	67
3.1 Doen of niets doen?	67
3.2 Woord én daad is liefhebben.....	73

3.3 Het goede niet doen: nalatigheid	75
4 De naaste onderweg en jezelf tegenkomen?	81
4.1 De vraag naar de naaste	81
4.2 Het zelf als maatstaf? In de Spiegel.....	83
4.3 Martin Buber.....	86
4.4 De Samaritaanse vrouw.....	89
4.5 Een les voor de wetgeleerde	91
4.6 Via via via	94
4.7 Gearriveerd?	96
5 De weg bewandelen en zijn: vb. uit het O.T.....	99
5.1 God in het Oude Testament als de Barmhartige	99
5.2 David als man langs de weg met honger en dorst naar God.....	105
5.3 David en Jeremia als vreemdeling en vluchteling.....	107
6 De weg bewandelen en zijn: Jezus als Vb. in het N.T.....	111
6.1 Jezus zelf als de Man 'langs de weg'	111
6.2 Jezus als de Vreemdeling van Galilea.....	116
6.3 Jezus als de Weg, de Waarheid en het Leven.....	120
7 Een herberg onderweg.....	125
7.1 Op weg naar de herberg: de plaatselijke kerk	125
7.2 Gezocht, gevonden en geliefd	127
7.3 De Waard: Psalm 23 als leidraad	130
7.4 Jezus stuurt zijn discipelen vooruit	136
Bijlage: een herberg onderweg.....	141
Ter afsluiting	146

Voorwoord met verantwoording

Daar gaan ze op weg. Een man zonder gezicht, een priester, een Leviet en een Samaritaan. De priester en de Leviet hebben hun gezicht strak in de plooi. Hun dienst zit erop. Ze zijn op weg naar huis. Ze nemen hun dienst voor God serieus, bloedserieus. Ze nemen hun godsdienst nauw, heel nauw. Daardoor lijkt het alsof ze soms geen oog meer hebben voor mensen die niet in hun straatje passen, voor mensen die niet de geplaveide wegen bewandelen. Ze lijken al helemaal geen oog te hebben voor dat wat naast de weg gebeurt. En dat is jammer. Een gemiste kans.

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan heeft van jongs af aan diepe indruk op mij gemaakt. Het trof me in mijn hart. En nog. Ik zie hem nog steeds voor me. Afgebeeld in de kinderbijbel. Een heel gewone man die op reis is met een bepakte ezel. Ook raakt het verhaal me, omdat het Gods hart als het ware binnenstebuiten keert. Ik hoor het hart van God kloppen in het leven van de Samaritaan. Hij laat het Vaderhart van God zien. Zoals Hij gekend wil zijn en gewoon: zoals Hij is. Het verhaal biedt op de een of andere manier heerlijke vergezichten op het karakter en het handelen van God zélf. Door deze Bijbelse beelden gaan we beter begrijpen wie Hij werkelijk is. In de barmhartige Samaritaan licht het gezicht van God op. Aan de horizon van het menselijk bestaan komt Hij ons tegemoet. Zo wil Hij onze Samaritaan zijn.

Maar tevens wekt het mijn verwondering als ik in deze gelijkenis zie wie de mens ten diepste is. Wie ik ben. Wie ik kan zijn. Ja, wie ik kan worden als mensen mij aanvallen en langs de kant van de weg laten liggen. Het hulpeloze, naakte en nietige van het menszijn komt in het verhaal van de barmhartige Samaritaan onherroepelijk naar voren. Dat kan niet missen. Deze man toont de mens die is overgeleverd aan machten en krachten die zijn bestaan binnendringen. Hij toont ook de mens die in zijn misère wegzakt naar een bestaan dat niet meer menswaardig is. Althans, in de ogen van de mensen.

Het verhaal laat mij ook zien hoe een mens kan afglijden, zelfs als religieus mens die met de wet in de hand zichzelf beter waant. Een mens die alleen nog maar oog heeft voor hem of haar die in het eigen straatje past. Een mens die zijn handen niet vuil wil maken aan vreemdelingen die niet eigen zijn. Mensen wiens religie in de weg zit en het onmogelijk maakt om nog barmhartig te zijn ten opzichte van de naaste. Juist mensen van wie je het niet verwacht, vallen soms zwaar tegen. Mensen die naast je zitten in de kerk. Mensen die de belijdenis zo goed kennen: 'Barmhartig en genadig is de Here...'

De perspectieven die in het verhaal van de barmhartige Samaritaan geboden worden, blijken iedere keer weer anders. We kunnen verschillende brillen opzetten. En iedere keer zien we iets anders. Daarom is dit verhaal ook zo rijk en zijn de wateren zo diep. Alle grote vragen passeren hier de revue. Namelijk: wie is God nou eigenlijk?

Wie is de mens ten diepste? Wie ben ik en wie is mijn naaste? Deze vragen worden concreet gesteld door de Here Jezus. Zij worden in de vorm van een verhaal beantwoord. Zo moet alles helder worden. In een paar verzen. Zo kinderlijk eenvoudig kan een les zijn. Maar toch zo levensbepalend en wellicht levensveranderend.¹

Een eenvoudige gelijkenis die door Jezus wordt verteld, zoomt op alle mogelijke manieren in op God en de mens. Daarom is die zo intrigerend. Deze gelijkenis confronteert me – zowel positief als negatief– met mezelf als mens. Als iemand die de éne keer hulp nodig heeft, maar de andere keer juist hulp kan bieden. Maar ook als iemand die de mogelijkheid heeft om hulp te bieden, maar onder die verantwoordelijkheid uit probeert te komen.

Dit gedeelte in Lukas 10 zouden we daarom evengoed ‘het verhaal van de mens langs de weg,’ of ‘het verhaal van de wetgeleerde,’ of ‘het verhaal van God met mensen,’ of ‘het verhaal van de naaste en de Naaste.’ kunnen noemen. Ik wil deze verschillende dimensies voor het voetlicht brengen. Het verhaal gaat over mij. En het gaat over jou. Het houdt ons een zeer heldere spiegel voor. Zo komt het heel dichtbij en raakt het tot in het diepst van onze ziel. Op deze plek wil ik hen bedanken die dit boek met hun op- en aanmerkingen tot een goed eindresultaat hebben gebracht. Hierbij denk ik aan Jeroen van Olffen en Bea de

¹ Daarbij opmerkend dat dit verhaal een gelijkenis is. Het doel daarvan is: geheimtaal, horende niet horen, ziende niet zien (vgl. Mat.13:3,9 – 17).

Jong – Buursma voor de redactie. Ik dank Theo Veldhuis voor de eindredactie. Speciaal wil ik Prof. Dr. A. van de Beek bedanken voor het kritisch meelezen wat de inhoud van mijn boek betreft. De kunstschilder Jan van Lokhorst bedank ik voor de mogelijkheid om zijn schilderij van de barmhartige Samaritaan te gebruiken voor de cover.

Inleiding: het verhaal gaat

Jezus voert in het verhaal van de barmhartige Samaritaan vier verschillende spelers op. Allereerst komt de mens zonder gezicht het podium op. Hij is onderweg. Onderweg van Jeruzalem naar Jericho. Hij daalt dus af van de Godsstad naar de stad die eens in puin lag. Die route stond bekend als 'gevaarlijk'. Terwijl hij afdaalt, loopt hij in een val. Rovers liggen aan de kant van de weg in een hinderlaag. Zij zijn onzichtbaar, maar wel aanwezig. Onzichtbare krachten en machten die hun vernietigende invloed uitoefenen. Een werkelijkheid die zo plots tastbaar kan worden.

Op het moment dat de anonieme man goed en wel door heeft wat er met hem gebeurt, ligt hij al bloedend langs de kant van de weg. Zonder zich nog bewust te zijn wie zijn tegenstanders nu precies zijn, ligt hij voor dood langs de weg. Zonder mensen in de buurt die zich bewust zijn van deze brute overval, zonder getuigen. De plaats delict is 'in the middle of nowhere'. Zou iemand hem ooit nog zien en vinden? Zou hij dezelfde weg gaan als Abel die ook nooit gevonden lijkt te zijn, spoorloos verdwenen in een open veld? Zou zijn dood niet verslagen kunnen worden door journalisten die de plek nooit zullen vinden, laat staan zijn graf? Zou het net als met Mozes gaan?

De man van deze gelijkenis is innerlijk en uiterlijk verslagen. Gehavend. Een man zonder gezicht. Zonder identi-

teit. Bloedend, kreunend van de pijn. Er zal snel hulp moeten komen, want zonder hulp is hij aan de elementen overgeleverd. De zon, de regen, de aasgieren, het zal hem allemaal geen goed doen. Als er niet ingegrepen wordt, blijft er niets van hem over.

Gelukkig zijn er meer mensen onderweg. Mensen die langszij komen. Maar als hij nu gedacht heeft dat alleen daardoor de redding nabij is, dan vergist hij zich. Hij was aan de rovers overgeleverd, maar of hij bij de godsdienstige mensen in betere handen is, valt nog te bezien. De ontgoocheling kan groot zijn, wanneer zij hem niet zien liggen en hem passeren. Het onverwachte, het gevreesde blijkt werkelijkheid te worden. De man die het gelaat van God moet tonen, laat zich niet zien. Die wendt zijn gezicht af. In het leven van alledag merk ik dat ook op. Mensen van wie je beter zou verwachten, vallen verschrikkelijk tegen. Ze laten je zitten, vallen als een baksteen. Achter een façade bevindt zich het ware gezicht van de godsdienstige en vrome mens. Achter hun masker gaat een wereld van zelfgenoegzaamheid en zelfzucht schuil. Hun wereld bestaat uit kaders met grenzen die als een ijzeren gordijn een spoor trekken door hun bestaan. De krassen die zij daarbij trekken, zien we terug in de levens van hen die afgewezen zijn, afgeschreven zoals deze man langs de weg. Maar we moeten vooral niet vergeten zélf in de spiegel te kijken. Want lopen wij soms ook niet met een masker op? Vandaag 'hosanna' en morgen 'kruisig hem?'

Aan de hand van dit verhaal zal ik proberen terug te koppelen naar het leven van alle dag, zodat het verhaal praktisch wordt voor ons dagelijks leven. Want ook in onze tijd zijn er mensen onderweg: Israëlieten, joden, heidenen, Samaritanen. Ook vandaag zijn er mensen die langs de weg zijn beland.

Structuur en opbouw: Het hoofdthema – de routekaart bij mijn boek – is het *‘onderweg zijn.’* Dit onderweg zijn kenmerkt alle mensen van alle eeuwen en op alle plaatsen. In *hoofdstuk 1* behandel ik de mens die *onderweg ‘van de weg af’* raakt. En wel door rovers die niemand ontzien. Ze ontkleden de man en ze *‘kleden hem uit.’* De mens die afreist van Jeruzalem naar Jericho maakt een aftocht mee. Hij is en blijft voor ons anoniem, maar hij heeft een naam bij God. Dat betekent ook dat hij er voor God mag zijn en dat hij door Hem gezien wordt. Maar vooralsnog lijkt dat niet het geval. De situatie waarin hij verkeert, blijkt onmenselijk. Gedurende het eerste deel van zijn tocht, met wegen die al dan niet bewust zijn ingeslagen, verspeelt hij alles. Dit is de eerste etappe van de overvallen man.

Hoofdstuk twee handelt over het maken van *keuzes onderweg*. Al dan niet bewust. Hier staat de reis, waar heen weten we niet, van de andere reizigers centraal. Daar komt ook de relatie van de drie reizigers (priester, Leviet, Samaritaan) ten opzichte van de man langs de weg aan bod. En: de rol die zij vervullen ten opzichte van de hulpbehoevende man. Ook de positiebepaling van joden